

Χριστόδουμοι Χριστοδούλω
Γ. Δ. Υπ. Γεωργίου

Ομιλία στο μνημόσυνο του Κυριάκου Μάτση
Παλαιχώρι, 17 Νοεμβρίου, 1991.

Αυτή τη μέρα κάθε χρόνο η ιστορία κάνει σημειωτό. Κι εκεί, στο ερειπωμένο κρησφύγετο του σκλαβωμένου Δικώμου, γονυπετεί και προσκυνά τον Κυριάκο Μάτση. Εκεί, σήμερα και κάθε χρόνο, η συνείδηση της Κύπρου αγκαλιάζει το άγιο θυσιαστήρι της αθανασίας του και καταθέτει το στεφάνι του θαυμασμού και της ευγνωμοσύνης της. Εκεί, από τις 19 Νοεμβρίου, 1958, υποδόμησε το έθνος την αφετηρία της νέας πορείας του. Κι εκεί γυροφέρνει διαρκώς η μνήμη κάθε όπου γης ανθρώπου, καταχωρημένου στο βιβλίο της αρετής και πολιτογραφημένου στο μητρώο της ελευθερίας.

Κι εμείς, ευλαβικοί προσκυνητές, σύραμε πάλι ως εδώ, στη γενέτειρά του, τα βήματά μας για ν' αναζωπυρώσουμε τη θύμηση, ν' αποκαλυφθούμε στο άφθαστο μεγαλείο, ν' ανανεώσουμε το φρόνημα, να περιουλλέξουμε και ν' αναλογισθούμε. Σύραμε πάλι ως εδώ, στο ηρωτόκο Παλαιχώρι, τα βήματά μας για να θυμηθούμε και ν' αναπαραστήσουμε, για να υμνήσουμε και να κοινωνήσουμε.

Να θυμηθούμε και ν' αναπαραστήσουμε το θρύλο του Μάτση, να υμνήσουμε την παλικαριά και την αξιοσύνη του, να κοινωνήσουμε από το ήθος και την αρετή του. Ν' αναβιώσουμε αρχές κι αξίες, να δοκιμάσουμε φλόγες ψυχής και πυρώματα καρδιάς, να προβληματισθούμε και να οραματισθούμε. Και να συνειδητοποιήσουμε το μέγεθος του χρέους και την έκταση της οφειλής μας• έναντι του "αν θα βγώ, θα βγώ πυροβολώντας", έναντι ολόκληρου του πενηνταπέντε.

Το ολοκαύτωμα του Μάτση στο Δίκωμο αποτελεί μια από τις κορυφαίες στιγμές, μια από τις πιο μεγάλες ώρες όχι μόνο του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ αλλά και της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Ο Ελληνισμός στο Δίκωμο με τον Κυριάκο Μάτση έγραψε μια ανεπανάληπτη ιστορική σελίδα, στην οποία καταχώρισε ιδεώδη, απαθανάτισε ιδανικά, ανάστησε πόθους προγονικούς και κατάθεσε την υποθήκη της εθνικής πορείας των επιγόνων.

Κι ο Μάτσης, που φύλαξε με το κορμί του τις θερμοπίλες της Κύπρου, σφράγισε με το αίμα του την αθανασία της μνήμης του. Είναι έντονα, είναι συγκλονιστικά τα συναισθήματα που προκαλεί η αναθύμιση του έπους του Δικώμου. Κι η γραφίδα αδυνατεί, όσο κι

αν είναι δυνατή, ν' αναπαραστήσει ανάγλυφο το μεγαλείο του πνεύματος, του ψυχικού σθένους, της φλογισμένης καρδιάς ενός γίγαντα, ενός ημίθεου, ενός Κυριάκου Μάτση. Και μόνο όσοι είχαν το ανεκτίμητο προνόμιο να τον γνωρίσουν από κοντά, να συνεργαστούν και να συμπολεμήσουν μαζί του, μπορούν να συναισθανθούν πέρα ως πέρα τη μεγάλη αυτή αλήθεια.

Ο Κυριάκος Μάτσης δεν ήταν μια συνηθισμένη μονάδα ανάμεσα στη στρατιά των αγωνιστών της ΕΟΚΑ. Ήταν άνθρωπος με βαθειά αυτοσυνείδηση, που γνώριζε γιατί αγωνιζόταν και βίωνε έμπρακτα τα ιδεώδη του αγώνα που διεξήγαγε. Η ζωή και η δράση του, και πριν και στη διάρκεια του αγώνα, ήταν ζωή και δράση αληθινού αγωνιστή, φωτισμένου ηγέτη, με πλήρη επίγνωση της αποστολής που έταξε στον εαυτό του να εκπληρώσει.

Υπηρέτησε με ιερό πάθος την πατρίδα και την υπόθεση της λευτεριάς της όσο ζούσε. Πέρασε από καμίни δοκιμασιών και μαρτυριών. Και δε λύγισε. Μετέσχε σε παράτολμα εγχειρήματα εναντίον του δυνάστη. Και δε λιποψύχησε. Οργωσε πόλεις και χωριά, δρασκελίσε κάμπους και κορφές βουνών απάτητες, άλλοτε σαν εμπνευσμένος στρατολόγος κι άλλοτε σαν ατρόμητος

πολέμαρχος. Και ποτέ δε δείλιασε και ποτέ δεν εφησύχασε.

Είχε μέσα του το θεό, τον αληθινό θεό, που τον καθοδηγούσε και τον γιγάντωνε. Είχε μέσα του ο Κυριάκος Μάτσης την ιστορία, που του χάρασσε την πορεία και προδιέγραφε τη δράση του, ακόμα και το τέλος του.

Ο Κυριάκος Μάτσης δεν ήταν μόνο μια γιγάντια αγωνιστική μορφή. Ήταν ταυτόχρονα ένας ολοκληρωμένος άνθρωπος. Πνεύμα σπινθηροβόλο και βαθυστόχαστο, πρόλαβε στη σύντομη ζωή του να δώσει δείγματα σπάνιας πνευματικής ωριμότητας και διαλεκτικής. Μέσα από τα ποιήματα και τις επιστολές και τους πύρινους λόγους του αναδεικνύεται βαθειά ανθρώπινος και πλατειά πανανθρώπινος, ευαγγελιστής της ιστορίας και απόστολος του έθνους. Ήταν γήϊνος, αλλά και ουράνιος, θείος αλλά και ανθρώπινος. Ήταν μια ιδεώδης έκφραση του εθνικού, του ωραίου, του αληθινού• μια μοναδική σύνθεση του ιδεατού που διαπερνά το χθες και υπερβαίνει το αύριο, μέσα από το αένναο παρόν.

Μνήμη του Κυριάκου Μάτση σήμερα κι οι θύμησες ζωντανεύουν τ' αλησμόνητα χρόνια του πενηνταπέντε.

Τότε που σε τούτο το απόμερο ελληνικό νησί αποφάσισε το έθνος ν' αναμετρηθεί και πάλι με το παρελθόν και να δώσει συνέχεια στην ιστορική ύπαρξη και δημιουργία του. Και πήρε αταλάντευτα ο λαός μας τη σκυτάλη. Κι οι λίγοι γίναμε πολλοί κι οι απειροπόλεμοι γίναμε εμπειροπόλεμοι και τα ψυχικά μας εφόδια αντιπαρατάχθηκαν στα πολυάφθονα εφόδια του κατακτητή. Ήταν τότε που μετατρέψαμε τα οράματα σε βιώματα, τα ιδεώδη σε έργα, τους μύθους και τους θρύλους σε πραγματικότητα. Κι ήταν τότε που 'γινε τούτο το νησί, νησί ελευθερίας, κι έγινε τούτος ο λαός του έθνους καύχημα και περιούσιος της ιστορίας.

Ήταν ο αγώνας του πενήνταπέντε συμπύκνωμα αρετής κι αντρειοσύνης και κραυγαλέα διαδήλωση της ελεύθερης φρόνησης και του αδούλωτου πνεύματος των Ελλήνων της Κύπρου. Είναι, ακόμα, ο αγώνας αυτός το πιο πολυσήμαντο γεγονός της πρόσφατης Ελληνικής ιστορίας. Γιατί ανέστησε το προγονικό κλέος, κι επανέφερε το ελληνικό στο παγκόσμιο προσκήνιο και στη διεθνή πρωτοπορεία. Ξανάδωσε το πενήνταπέντε στον Ελληνισμό τον οικουμενικό χαρακτήρα του κι έγινε αφετηρία και σημείο αναφοράς. Αφετηρία έμπρακτης διεκδίκησης της ελευθερίας και σημείο αναφοράς όλων των τότε

σκλαβωμένων λαών.

Ήταν ο αγώνας της ΕΟΚΑ, αγώνας προσφοράς, θυσίας και ολοκαυτώματος. Ένα τέτοιο ολοκαύτωμα, που θα μπορούσε κι από μόνο του να απαθανατίσει ολόκληρο το έπος του πενήνταπέντε, είναι το ολοκαύτωμα του Κυριάκου Μάτση. Ένα ολοκαύτωμα που έχει όλα τα στοιχεία του ιστορικά μεγάλου, του ανεπανάληπτου, του μοναδικού. Ένα ολοκαύτωμα που ατσάλωσε τη θέληση του λαού, γιγάντωσε το φρόνημα και την πίστη των μαχητών κι έδωσε πρότυπο αγωνιστικής συμπεριφοράς. Πάνω και πέρα απ' όλα όμως η θυσία του Μάτση καταξίωσε το λαό μας απέναντι στην ιστορία και τον δικαίωσε απέναντι στην εθνική παράδοση και την παρακαταθήκη των προγόνων του.

Ο Κυριάκος Μάτσης από τις 19 Νοεμβρίου 1958 δεν ανήκει στους θνητούς. Καταχωρίστηκε στο μητρώο των αθανάτων. Η θυσία του δεν μπορεί να λογισθεί και να μετρηθεί με τα σταθμά και τα μέτρα της ύλης και της λογικής. Μετριέται μόνο με τα μέτρα της ψυχής και της καρδιάς και λογίζεται μόνο με τα μέτρα της ιστορικής αυτοσυνείδησης. Και μέσα από την ολοκληρωμένη αποτίμηση της σύντομης ζωής του, ο Μάτσης αναδεικνύεται όχι μόνο μια ξέχωρη αγωνιστική μορφή, αλλά και ένας

ολόκληρος αγώνας, ένα διαχρονικό έθνος, μια ακατάλυτη, διαιώνια φυλή.

Έδωσε ο Κυριάκος Μάτσης μια βαθύτερη και ευρύτερη διάσταση στο περιεχόμενο του αγώνα μας. Με το φιλοσοφικό στοχασμό του. Με την κατάφαση της ζωής. Με την υπέρβαση του θανάτου. Ήταν και Μακρυγιάννης και Καραϊσκάκης και Σολωμός και Κολοκοτρώνης και Παλαμάς και Διάκος. Ήταν, είναι και θα παραμείνει ο Κυριάκος Μάτσης ανεξίτηλη σφραγίδα ιστορίας.

Ο Κυριάκος Μάτσης πότισε με το αίμα του κι έθρεψε με το έργο του το προαιώνιο δέντρο. Κι έγιναν τα φύλλα αμάραντα και πάντα θαλεροί οι ανθοί• του δέντρου της Κυπριακής λευτεριάς τα φύλλα κι οι ανθοί.

Υπό το βάρος δύσκολων στιγμών τελούμε το σημερινό εθνικό μνημόσυνο. Κι ο Κυριάκος Μάτσης μας καλεί, καθώς πρέπει να τιμήσουμε τη θυσία του, συνειδητοποιώντας στο έπακρο την ευθύνη μας απέναντι στην υποθήκη που μας κατέλιπε.

Ο Κυριάκος Μάτσης δεν συνθηκολόγησε με το δυνάστη και δεν συμβιβάστηκε με το θάνατο. Και μας έδωσε ο

ίδιος υποδειγματικό πρότυπο ζωής και συμπεριφοράς και αλάθητο τρόπο ανάληψης και εκπλήρωσης της ιστορικής ευθύνης μας. Σύνεση και τόλμη, ανιδιοτέλεια και αποφασιστικότητα, ενότητα και σύμπνοια αναδύονται και μας απευθύνονται ως άμεσες ιστορικές επιταγές μέσα από τη ζωή και το θάνατο του Μάτση. Να ανταποκριθούμε πρέπει και να τις καταστήσουμε συνείδηση και πράξη και αναπεπταμένο λάβαρο του υπέρ πάντων αγώνα μας.

Σε ώρες υπέρτατης δοκιμασίας, η ιστορία σταθμίζει την αξιοσύνη των λαών, επιμετρά την αρετή τους και αξιολογεί την ευθύνη τους. Κι εμείς δεν πρέπει στις κρίσιμες τούτες ώρες να εφησυχάζουμε. Η ανάμνηση του πενήνταπέντε και η εξύμνηση των θυσιών εκείνων που το δημιούργησαν δεν παραγράφει το χρέος μας και δεν εξαντλεί την οφειλή μας.

Οφείλουμε οι επιζώντες και οι επίγονοι χρέος μέγα. Γιατί πόθοι και οράματα παραμένουν απραγματοποίητα. Γιατί χώματα καθαγιασμένα με προγονικούς αγώνες και θυσίες προσμένουν λύτρωση. Γιατί τάφοι ηρώων και μαρτύρων τελούν υπό κατοχή νεοβαρβάρων.

Κι ο Μάτσης να στενάζει
και να μας καρτερά.
Σταυραετός στον Πενταδάκτυλο
και να μας δείχνει την πορεία.
Προς το Δίκωμο και την Κερύνεια,
προς την Αμμόχωστο και τη Μόρφου.
Να μας δείχνει την πορεία
που οδηγεί στη λευτεριά.

Χρ.Χρ./ΔΧ"Ε